

Студијски комитети
Б5, Ц2 и Д2

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ

18. СИМПОЗИЈУМ УПРАВЉАЊЕ И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ У ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКОМ СИСТЕМУ

14 -17. октобар 2018.
Зрењанин, Хотел ВОЈВОДИНА
Србија

Студијски комитети
Б5, Ц2 и Д2

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ

18. СИМПОЗИЈУМ УПРАВЉАЊЕ И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ У ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКОМ СИСТЕМУ

**14 -17. октобар 2018.
Зрењанин, Хотел ВОЈВОДИНА
Србија**

САДРЖАЈ:

1. СИМПОЗИЈУМ СТОК Б5, Ц2 И Д2 СІGRE Србија
2. ИЗВЕШТАЈ О РАДУ 18. СИМПОЗИЈУМА СІGRE Србија
3. СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ
4. СТРУЧНИ РАД СИМПОЗИЈУМА
5. СПИСАК РАДОВА
6. ЗАКЉУЧЦИ СТУДИЈСКИХ КОМИТЕТА О РАДУ ГРУПА
7. ТЕХНИЧКА ИЗЛОЖБА И ПОСЛОВНЕ ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ
8. ТЕХНИЧКА ПОСЕТА
9. ПРЕГЛЕД ОДРЖАНИХ СИМПОЗИЈУМА

1. СИМПОЗИЈУМ СТК Б5, Ц2 и Д2 CIGRE Србија

Осамнаести симпозијум Српског националног комитета CIGRE Управљање и телекомуникације у ЕЕС, одржан је у Зрењанину од 14. до 17. октобра 2018. у организацији CIGRE Србија и три студијска комитета: СТК Б5 Заштита и аутоматизација, СТК Ц2 Управљање и експлоатација ЕЕС и СТК Д2 Информациони системи и телекомуникације.

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР

Председник:

мр Данило ЛАЛОВИЋ, ЈП Електропривреда Србије, Београд

Потпредседници:

др Нинел ЧУКАЛЕВСКИ, Институт Михајло Пупин, Београд

мр Јован ЈОВИЋ, АД Електромрежа Србије, Београд

мр Јованка ГАЈИЦА, Институт Михајло Пупин, Београд

Нада ТУРУДИЈА, АД Електромрежа Србије, Београд

ОРГАНИЗАТОР - 18. СИМПОЗИЈУМА

СРПСКИ НАЦИОНАЛНИ КОМИТЕТ CIGRE

11000 БЕОГРАД, ФАХ 232, Војводе Степе 412

Тел/Фах: 011/ 3971-056

E-mail: office@cigresrbija.rs

Web site: <http://www.cigresrbija.rs>

СТК Б5 - Заштита и аутоматизација

Председник:

мр Јован ЈОВИЋ, АД Електромрежа Србије, Београд

Секретар:

Владан ЦВЕЈИЋ, Power Automation Consulting, Београд

Стручни известиоци:

мр Јован ЈОВИЋ, АД Електромрежа Србије, Београд

Владан ЦВЕЈИЋ, Power Automation Consulting, Београд

СТК Ц2 - Управљање и експлоатација ЕЕС

Председник:

др Нинел ЧУКАЛЕВСКИ, Институт Михајло Пупин Београд

Секретар:

мр Горан ЈАКУПОВИЋ, Институт Михајло Пупин Београд

Стручни известилац:

мр Никола ОБРАДОВИЋ, АД Електромрежа Србије, Београд

СТК Д2 - Информациони системи и телекомуникације

Председник:

мр Данило ЛАЛОВИЋ, ЈП Електропривреда Србије, Београд

Секретар:

Стручни известиоци:

Љиљана ЧАПАЛИЈА, Београд

Александар ЦАР, Институт Михајло Пупин, Београд

Секретаријат CIGRE Србија

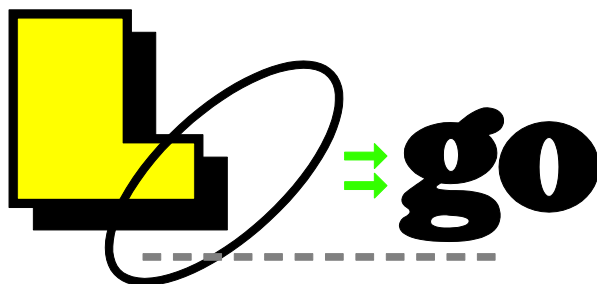
Јулија СТЕВИЋ

Организацију Симпозијума помогли су

ПОКРОВИТЕЉИ

ВЕЛИКИ СПОНЗОРИ

СПОНЗОРИ

СПОНЗОРИ

SAGA
new frontier group

СПОНЗОРИ

ELEKTROENERGETSKI
KOORDINACIONI CENTAR d.o.o.

ELECTRICITY
COORDINATING CENTER Ltd.

2. ИЗВЕШТАЈ О РАДУ 18. СИМПОЗИЈУМА CIGRE Србија

Осамнаести Симпозијум - "Управљање и телекомуникације у електроенергетском систему" CIGRE Србија је одржан у Зрењанину од 14. октобра до 17. октобра 2018. године. Овом традиционалном скупу стручњака из области којима се баве студијски комитети Ц2 - Управљање и експлоатација ЕЕС и Д2 - Информациони системи и телекомуникације, ове године се учешћем на Симпозијуму поново придружио студијски комитет Б5- Заштита и аутоматизација који је и раније учествовао на овим симпозијумима.

На Симпозијуму је учествовало преко 100 стручњака из наведених области што је потврда континуираног, великог интереса електропривреде, индустрије, пројектантских и развојних организација за проблематику управљања и телекомуникација, као и заштите и аутоматизације у електроенергетском систему. На Симпозијуму су представљена 33 рада у оквиру којих је имало учешће преко 80 аутора и коаутора.

Поред значајног броја стручних радова и учешћа бројних аутора, који су обрадили веома важна питања која се тичу електроенергетског сектора у Србији, у домену производње, преноса и дистрибуције електричне енергије, одржавање овог Симпозијума су традиционално помогли велики покровитељи Јавно предузеће Електропривреда Србије и Акционарско друштво Електромрежа Србије, као и девет спонзора. Велики спонзори фирме: Logo и Ibis Instruments и редовни спонзори фирме: Институт Михајло Пупин, Roaming Networks, Crony, Saga, Telemet, Coming и Електроенергетски Координациони Центар.

Интезивни целодневни програм се одвијао у оквиру рада стручних тематских група Б5, Ц2 и Д2 и техничко пословних презентација фирми спонзора.

За крај симпозијума је организована интересантна техничка посета миниелектране на гас у месту Бока, миниелектране на биогаз у месту Ботош, родној кући Михајла Пупина у Идвору и ветроелектарни у изградњи Ковачица, која ће бити прикључена на преносни систем Србије.

Може се констатовати да је квалитет изложених радова на Симпозијуму био на високом нивоу, као и да су током сесија вођене бројне и занимљиве стручне дискусије. У склопу техничко-пословних презентација су представљене интересантне стручне теме из области рада Симпозијума. Хотел „Војводина“ је обезбедио квалитетне услове за одвијање Симпозијума и пријатан боравак за његове учеснике.

У складу са правилником о раду симпозијума CIGRE Србија, између више кандидата по студијским комитетима, изабрани су следећи најзапаженији реферати на 18. симпозијуму:

Р Б5 02 - Имплементација "WAMS" у преносни систем Републике Србије - Александар Марјановић, Мики Пејчев

Р Ц2 02 - Практична провера испуњености техничких услова у погледу регулације напона генераторске јединице – Милан Ђорђевић, Александар Латиновић, Никола Лукић, Михајло Ђорђевић, Иван Ристић

Р Д2 05 - Етернет као резервни пут за пренос сигнала телезаштите у мрежама преноса ЕМС АД Београд – искуства у експлоатацији – Владимир Челебић, Ива Салом, Братислав Планић, Јованка Гајица, Миленко Кабовић, Анка Кабовић, Срђан Митровић, Душан Максић

3. СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ

Свечано отварање 18. симпозијума "Управљање и телекомуникације у електроенергетском систему, одржано је у Конгресној сали Хотела Војводина. Скупу су се обратили председник CIGRE Србија Небојша Петровић, који је и отворио Симпозијум, и председник организационог одбора Симпозијума мр Данило Лаловић из Електропривреде Србије.

У име великих покровитеља обратили су се Извршни директор за послове трговине електричном енергијом Електропривреде Србије, мр Драган Влаисављевић и Извршни директор за пренос електричне енергије Електромреже Србије Илија Цвијетић.

Истакнута је посебно важност рада међународне CIGRE и CIGRE Србија, организација које континуирано доприносе увођењу техничких стандарда и нових концепата техничког развоја електроенергетског сектора.

У уметничком делу Свечаног отварања Симпозијума, наступио је Градски дечији хор из Зрењанина, под руководством госпође Сенке Милисављевић.

После Свечаног отварања Симпозијума, у холу испред Конгресне сале Хотела Војводина, приређен је Коктел добродошлице.

4. СТРУЧНИ РАД СИМПОЗИЈУМА

У оквиру 18. симпозијума CIGRE Србија разматране су следеће преференцијалне теме:

Група Б5: Заштита и аутоматизација

1. Размена информација за управљање обновљивим изворима енергије на локалном и регионалном нивоу. Модернизација система за локално управљање
2. Комуникација уређаја за заштиту и управљање
3. Сигурност комуникационе инфраструктуре система релејне заштите и локалног управљања
4. Координација управљања уређајима за регулацију напона и токова снага на локалном и регионалном нивоу.
5. Имплементација WAMS и WAMPAC система

Група Ц2: Управљање и експлоатација ЕЕС

1. Напонско реактивне прилике у ЕЕС Србије. Средства и методе оперативног планирања и оперативног управљања системом у QV домену. Потреба за новим средствима и већом координацијом планирања и рада.
2. Савремени синхронизовани мерни уређаји (PMU типа), надзорно-управљачки системи на њиховој бази (WAMS, WAMPAC и др.) и перспективе њихове примене у систему Србије. Управљачке архитектуре. Приоритетне апликације.
3. Стање, проблеми и перспективе локалног управљања у објектима (TS, RP, електране).
4. Стање развоја и примене техничког система оперативног планирања и управљања ЕЕС Србије.

Група Д2: Информациони системи и телекомуникације

1. Развој и модернизација SCADA система (нови модули, функционалности, алати, архитектура) у складу са новим потребама и развојем хардверских и софтверских технологија.

2. Интеграција функција локалног и даљинског управљања у системима за аутоматизацију преносних и производних постројења и примена опреме базиране на стандарду IEC 61850.
3. Информационе и комуникационе технологије за повезивање дистрибуираних извора енергије (надгледање, управљање, безбедност, коришћење постојећих стандарда, интероперабилност, „cybersecurity“).
4. Спрега SCADA и MMS/OMS/AMS система-SCADA као извор података за системе управљања одржавањем (*Maintenance Management System-MMS*), управљања кваровима (*Outage Management System-OMS*) и управљања опремом (*Asset Management System – AMS*).
5. „Cloud“ сервиси, примена, расположивост и сигурност, као и виртуализација у ИТ технологији.
6. Осигурање безбедности (тајности, интегритета и расположивости) информација кроз политику безбедности, архитектуру ТК система и опреме уз примену постојећих стандарда везаних за безбедност информација и интероперабилност. Сертификација отпорности информационих и телекомуникационих система на сајбер нападе.
7. Системи обезбеђења континуитета пословања – „Disaster Recovery“ системи.
8. „Smart grid“ апликације у светлу ICT за DSO (*Distribution System Operator*) и TSO(*Transmission System Operator*) организације.
9. Искуства у изградњи и експлоатацији ТК мреже преноса електропривреде на магистралној, регионалној и локалној равни.
10. Искуства у изградњи, интеграцији и експлоатацији функционалних мрежа електропривреде базираних на примени IP технологије: миграција ка мултисервисној IP/MPLS мрежи електропривреде, обезбеђивање нивоа квалитета QoS за различите критичне и административне (пословне) сервисе.
11. Улазак електропривредних компанија на дерегулисано телекомуникационо тржиште.
12. Развој SCADA система за праћење емисија штетних гасова и других параметара загађења код великих загађивача у циљу што ефикаснијег очувања животне средине.

5. СПИСАК РАДОВА

Група Б5: ЗАШТИТА И АУТОМАТИЗАЦИЈА

- Р Б5 00 Извештај Стручних известилаца - Јован Јовић, Владан Цвејић и Рецензенти радова**
- Р Б5 01 Техничка препорука SRPS EN 61850 упутство за инжењеринг LAN мрежа у објектима ЕЕС - Владан Цвејић, Александар Марјановић**
- Р Б5 02 Имплементација "WAMS" у преносни систем Републике Србије - Александар Марјановић, Мики Пејчев**
- Р Б5 03 Упоредна анализа система локалног управљања у електроенергетским објектима - Јована Ивљанин, Мики Пејчев, Радован Ђерамилац, Александар Марјановић, Предраг Стефанов**
- Р Б5 04 Заштита од отказа прекидача у термо и хидроелектранама - Милан Ђорђевић, Петар Николић, Мирослав Павићевић, Драган Станковић, Никола Лукић**

ГРУПА Ц2: УПРАВЉАЊЕ И ЕКСПЛОАТАЦИЈА ЕЕС

- Р Ц2 00 Извештај Стручног известиоца - Никола Обрадовић и Рецензенти радова**
- Р Ц2 01 Управљање напонско реактивним приликама у преносној мрежи Србије и утицај на губитке активне снаге - Никола Георгијевић, Боријана Филиповић, Ана Радовановић, Петар Петровић**
- Р Ц2 02 Практична провера испуњености техничких услова у погледу регулације напона генераторске јединице - Милан Ђорђевић, Александар Латиновић, Никола Лукић, Михаило Ђорђевић, Иван Ристић**
- Р Ц2 03 Процена доступног капацитета реактивне снаге у тачки прикључења генераторске јединице на преносну мрежу у реалном времену - Милан Ђорђевић, Александар Латиновић, Никола Лукић**

- P Ц2 04** Примена синхронизованих фазорских мерења у идентификацији електромеханичких осцилација - Кристина Џодић, Ђорђе Лазовић, Јелена Стојковић, Милица Копривица, Андреј Тасић, Предраг Стефанов
- P Ц2 05** Одређивање скупа синхроних фазорских мерења за идентификацију електромеханичких осцилација - Ђорђе Лазовић, Кристина Џодић, Јелена Стојковић, Милица Копривица, Андреј Тасић, Предраг Стефанов
- P Ц2 06** Одређивање оптималних локација PMU уређаја у 400 kV мрежи Србије методом бинарног програмирања - Владимир Бечејац, Милош Мосуровић, Јовица Видаковић
- P Ц2 07** Програмски пакет за краткорочну прогнозу производње ветроелектрана - Горан Јакуповић, Иван Гојковић, Катарина Јовановић
- P Ц2 08** Реализација програмске подршке апликације за краткорочну прогнозу потрошње у склопу SCADA/EMS система - Павле Лучић, Горан Јакуповић, Совјетка Крстонијевић, Милош Стојић, Нинел Чукалевски
- P Ц2 09** Имплементација новог интерфејса за размену података између SCADA и SRAAMD система - Мирела Ђурђевић, Славка Џонлез, Милица Цолић, Катарина Јовановић, Елена Вељковић - Грбић
- P Ц2 10** Анализа „великих података“ у електроенергетици – садашње стање потреба и примене - Нинел Чукалевски, Горан Јакуповић
- P Ц2 11** Процес усклађивања нет позиција спојених мрежних модела - Момчило Лукић, Андријана Ђаловић, Душан Прешић, Петар Орлић
- P Ц2 12** Крос-регионалне процене адекватности - Андријана Ђаловић, Бојан Стаменковић, Марта Стојчевић, Маријана Марић
- P Ц2 13** Критичне ситуације у мрежи - Душко Тубић, Андријана Ђаловић, Милош Ђурђевић, Немања Стојковић
- P Ц2 14** Примена мрежног кода за поремећени погон и успостављање електроенергетског система - Срђан Суботић
- P Ц2 15** Детерминистичко одступање учестаности - Никола Обрадовић

ГРУПА Д2: ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМИ И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ

- Р Д2 00 Извештај Стручних извештача - Љиљана Чапалија, Александар Цар и Рецензенти радова**
- Р Д2 01 Телекомуникациони системи за ветропаркове - Радојица Граовац, Драгомир Марковић**
- Р Д2 02 Уређаји за дистрибуирани температурни мониторинг 35 kV енергетских каблова у Ветропарковима - Драгомир Марковић, Радојица Граовац**
- Р Д2 03 Могућности имплементације DLR система у CLOUD окружењу - Славица Боштјанчич-Ракас, Валентина Тимченко, Мленко Кабовић, Анка Кабовић, Мирјана Стојановић**
- Р Д2 04 Безбедност информација у интелигентним мрежама - изазови и смернице - Радослав Раковић, Јасмина Мандић-Лукић**
- Р Д2 05 Етернет као резервни пут за пренос сигнала телезаштите у мрежи преноса ЕМС АД Београд – искуства у експлоатацији - Владимир Челебић, Ива Салом, Братислав Планић, Јованка Гајица, Миленко Кабовић, Анка Кабовић, Срђан Митровић, Душан Максић**
- Р Д2 06 Методе прецизне синхронизације времена за телезаштитне терминале - Ива Салом, Миленко Кабовић, Владимир Челебић, Анка Кабовић, Јованка Гајица**
- Р Д2 07 Реализација пријема података са метеоролошких станица у оквиру система за праћење температуре проводника далековода - Иван Кокић, Анка Кабовић, Миленко Кабовић, Јованка Гајица**
- Р Д2 08 Предлог методе опоравка ћелије батерије 48 V DC и предлог новог модела концепције система непрекидног напајања 48 V DC - Предраг Видаковић**
- Р Д2 09 Модели за краткорочно предвиђање брзине и смера ветра базирани на неуралним и мрежама са неодређеном ("FUZZY") логиком - Анка Кабовић, Миленко Кабовић, Јованка Гајица, Славица Боштјанчич-Ракас, Валентина Тимченко**

- Р Д2 10** "EDICORT" - Графички алат за конфигурисање система дистрибуираног управљања - Ђорђе Б Јовановић, Мирослав Симић, Ђорђе Човић, Владимир Нешић
- Р Д2 11** Савремен приступ управљања одржавањем и отказима у електроенергетском систему - Саша Д. Милић, Никола М. Миладиновић, Дејан П. Цветковић
- Р Д2 12** Имплементација ANSI C12.21 и TASE.2 протокола за комуникацију са електричним бројилима на хидроелектрани Перућица - Владимир Нешић, Гордан Конечни, Димитрије Зелић, Огњен Ристић, Бранислав Шашић
- Р Д2 13** Имплементација SMART GRID уређаја за проширење система даљинског надзора и управљања средњенапонском мрежом - Матија Живановић, Ђорђе Јанковић, Владимир Нешић
- Р Д2 14** Уређај за даљинско и програмирано управљање у ЕЕС - Бранислав Шашић, Микица Димитријевић, Владимир Нешић

6. ЗАКЉУЧЦИ СТУДИЈСКИХ КОМИТЕТА О РАДУ ГРУПА

СТК Б5 - Заштита и аутоматизација

Председник: мр Јован ЈОВИЋ, АД Електромрежа Србије, Београд

Секретар: Владан ЦВЕЈИЋ, Power Automation Consulting, Београд

Стручни известиоци: мр Јован ЈОВИЋ, АД Електромрежа Србије,
Владан ЦВЕЈИЋ, Power Automation Consulting, Београд

ЗАКЉУЧЦИ

1. Радити на развоју употребних функција већ инсталираних уређаја WAMS како би се, осим могућности накнадних анализа догађаја развиле и друге оперативне функције овог система.
2. Стандардом дефинисати ознаке које се користе у означавању појединих елемената ЕЕС и у припадајућим шемама.
3. Радити на развоју елемената који ће обезбеђивати сигурније информације о уклопном статусу високонапонске опреме, у односу на постојеће сигналне склопке.
4. У сарадњи са произвођачима релејне и управљачке опреме, радити на побољшању логичких функција које се примењују у објектима ЕЕС.

Преференцијалне теме за 19. симпозијум CIGRE Србија

1. Размена информација за управљање обновљивим изворима енергије на локалном и регионалном нивоу. Модернизација система за локално управљање
2. Комуникација уређаја за заштиту и управљање
3. Сигурност комуникационе инфраструктуре система релејне заштите и локалног управљања
4. Координација управљања уређајима за регулацију напона и токова снага на локалном и регионалном нивоу.
5. Имплементација WAMS и WAMPAC система

Најзапаженији рад:

Р Б5 02

Имплементација "WAMS" у преносни систем Републике Србије -

Александар Марјановић, Мики Пејчев

СТК Ц2 - Управљање и експлоатација ЕЕС

Председник:

др Нинел ЧУКАЛЕВСКИ, Институт Михајло Пупин Београд

Секретар:

мр Горан ЈАКУПОВИЋ, Институт Михајло Пупин Београд

Стручни извештач:

мр Никола ОБРАДОВИЋ, АД Електромрежа Србије, Београд

ЗАКЉУЧЦИ

1. Проблематика напонских прилика и регулације напона у преносном систему Србије је и даље од великог интереса. У том смислу су разматрани проблеми обезбеђивања помоћне услуге регулације напона, одређивања реалних могућности генератора за регулацију напона, а предложене су и методе за боље искоришћавање регулационог опсега генератора. Ова проблематика се преплиће и са широм темом обезбеђивања помоћних услуга на потпуно тржишним принципима која ће у предстојећем периоду, са прикључењем производних објеката који не припадају ЈП ЕПС, добити на значају.
2. Могућности примене синхроних фазорских мерења и оптимизација њихове имплементације су били предмет више радова и последица су намере ЕМС да у наредном периоду интензивира имплементационе активности на овом пољу. За очекивати је да ће и у наредним годинама бити још стручних радова из ове области. Акценат би требало ставити на апликације које користе ова мерења, а од интереса су у центрима управљања.
3. Као и сваке године више радова је посвећено унапређењу рада SCADA/ЕМС система. Овога пута посебна пажња је посвећена апликацијама за прогнозу рада ЕЕС (прогноза потрошње и прогноза производње ветроелектрана), резултат домаћег развоја, чији значај са временом расте.

4. Један део радова је био посвећен задацима са којима се суочавају Регионални координативни центри у Европској интерконекцији. Претпоставка је да ће са применом нових европских мрежних правила и порастом обима посла Регионалних координативних центара које она доносе и број радова из ове области бити у порасту.

Преференцијалне теме за 19. симпозијум CIGRE Србија

1. Примена нових европских мрежних правила у ЕЕС Србије.
2. Обезбеђивање помоћних услуга у ЕЕС Србије. Могућности производних објеката при пружању помоћних услуга. Прекогранична размена регулационе енергије.
3. Стање, проблеми и перспективе локалног управљања у објектима (ТС, РП, електране).
4. Стање развоја и примене техничког система оперативног планирања и управљања ЕЕС Србије.

Најзапаженији рад:

Р Ц2 02

Практична провера испуњености техничких услова у погледу регулације напона генераторске јединце - Милан Ђорђевић, Александар Латиновић, Никола Лукић, Михаило Ђорђевић, Иван Ристић

СТК Д2 - Информациони системи и телекомуникације

Председник:

мр Данило ЛАЛОВИЋ, ЈП Електропривреда Србије, Београд

Секретар:

Стручни известиоци:

Љиљана ЧАПАЛИЈА, Београд

Александар ЦАР, Институт Михајло Пупин, Београд

ЗАКЉУЧЦИ

1. Имајући у виду расположиву ТК инфраструктуру ЕМС-а, у циљу бољег функционисања система телезаштите и подизања расположивости преносног пута једног од најважнијих ТК сервиса, наставити рад на унапређењу система телезаштите, како у домену реализације оптималног резервног пута тако и у имплементацији система за прецизну временску синхронизацију телезаштитних уређаја укључених у систем централизованог надгледања.

У складу са све већом потребом аутоматизације подстанца базираној на примени стандарда IEC 61850 и имплементацијом опреме пројектоване према захтевима овог стандарда, интезивирати развој и имплементацију телезаштитних уређаја базираних на стандарду IEC 61850.

2. Обновљиви извори енергије, као што су ветропаркови, се све више граде и прикључују на електроенергетски систем те је потребно наставити рад на дефинисању и имплементацији техничких решења за телекомуникационо повезивање ових објеката са центрима управљања.
3. Наставити рад на развоју и имплементацији система за динамичко праћење температуре проводника далековода (DLR– *Dynamic Line Rating*) у мрежи преноса ЕМС-а у циљу одређивања максималне оптеретљивости далековода у реалном времену као и краткорочног и дугорочног предвиђања максимално дозвољеног струјног оптерећења далековода.

4. Наставити и унапредити свеобухватан рад на развоју, сталном праћењу и имплементацији савремених ICT решења везаних за безбедност информација (*Cyber Security*), са посебним освртом на Cloud решења, како би оператери имали одговарајуће алате да одговоре на значајне безбедносне изазове.
5. Констатовано је смањење броја реферата који су изложени у оквиру стручног рада ЦТК Д2, те се апелује на компаније учеснике на Симпозијуму CIGRE Србија да у већој мери дају подршку писању реферата и посети својих стручњака скуповима CIGRE са циљем да се, кроз стручни рад у оквиру CIGRE, технички унапреде послови унутар компанија и размене искуства и техничке информације.

Преференцијалне теме за 19. симпозијум CIGRE Србија

1. Развој и модернизација SCADA система (нови модули, функционалности, алати, архитектура) у складу са новим потребама и развојем хардверских и софтверских технологија.
2. Интеграција функција локалног и даљинског управљања у системима за аутоматизацију преносних и производних постројења и примена опреме базиране на стандарду IEC 61850.
3. Информационе и комуникационе технологије за повезивање дистрибуираних извора енергије (надгледање, управљање, безбедност, коришћење постојећих стандарда, интероперабилност). „Smart grid“ апликације у светлу ICT за DSO (*Distribution System Operator*) и TSO (*Transmission System Operator*) организације
4. Спрега SCADA и MMS/OMS/AMS система - SCADA као извор података за системе управљања одржавањем (*Maintenance Management System - MMS*), управљања кваровима (*Outage Management System – OMS*) и управљања опремом (*Asset Management System – AMS*).
5. Осигурање безбедности (тајности, интегритета и расположивости) информација кроз политику безбедности, архитектуру ТК система и опреме уз примену постојећих стандарда везаних за безбедност информација и интероперабилност. „Cloud“ сервиси, примена, расположивост и сигурност, као и виртуализација у IT технологији

Сертификација отпорности информационих и телекомуникационих ситема на сајбер нападе. “Disaster Recovery” системи.

6. Искуства у изградњи, интеграцији и експлоатацији ТК мреже преноса електропривреде у магистралној и регионалној равни, као и функционалних мрежа електропривреде базираних на примени IP технологије. Миграција ка мултисервисној IP/MPLS мрежи електропривреде, обезбеђивање нивоа квалитета QoS за различите критичне и административне (пословне) сервисе.

Најзапаженији рад:

Р Д2 05

„Етернет као резервни пут за пренос сигнала телезаштите у мрежама преноса ЕМС АД Београд – искуства у експлоатацији,, –
Владимир Челебић, Ива Салом, Братислав Планић, Јованка Гајица,
Миленко Кабовић, Анка Кабовић, Срђан Митровић, Душан Максић

7.ТЕХНИЧКА ИЗЛОЖБА И ПОСЛОВНЕ ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ

За време трајања Симпозијума, одржана је Техничка изложба на којој су произвођачи опреме, консултанске, пројектанске и научно истраживачке организације, приказале своја најновија техничка достигнућа у области управљања и телекомуникација, као и заштите и аутоматизацијеу електроенергетском систему. У исто време, излагачи су упознали учеснике Симпозијума са својим могућностима пружања услуга из области рада Симпозијума и омогућили обнављање старих и успостављање нових пословних контаката.

Упоредо са сесијама на којима су излагани радови аутора, фирме-учесници Симпозијума одржале су пословне презентације на којима су представиле своје производе и услуге из домена управљања и телекомуникација у ЕЕС. Одржано је 5 пословних презентација од стране следећих фирми:

<i>ДАН</i>	<i>ТЕРМИН</i>	<i>ФИРМА</i>
Понедељак 15.10.2018.	15:00-16:00 h	Ibis Instruments
	16:00-17:00 h	LOGO doo
	17:00-18:00 h	CRONY
Уторак 16.10.2018.	17:00-18:00 h	Telemet doo
	18:00-19:00 h	ИМП Аутоматика

8. ТЕХНИЧКА ПОСЕТА

Трећег дана рада Симпозијума (17. октобра 2018) организована је интересантна техничка посета миниелектране на гас у месту Бока, миниелектране на биогаз у месту Ботош, родној кући Михајла Пупина у Идвору и ветроелектарни у изградњи Ковачица, која ће бити прикључена на преносни систем Србије.

Мини електране на гас у месту Бока

Миниелектрана на биогаз компаније „Биоелектра доо" у месту Ботош

Идвор - Родна кућа Михајла Пупина, са Музејом и Задружним домом

9. ПРЕГЛЕД ОДРЖАНИХ СИМПОЗИЈУМА

Симпозијум	Година	Број учесника	Број радова	Број аутора
I	1975	250	27	39
II	1978	300	36	67
III	1980.	300	48	113
IV	1982.	330	48	117
V	1984.	450	53	130
VI	1986.	450	76	174
VII	1988.	490	67	159
VIII	1990.	400	73	150
IX	1998.	220	37	74
X	2000.	219	56	121
XI	2002.	250	50	103
XII	2004	260	51	107
XIII	2006	300	56	100
XIV	2008	150	25	70
Колоквијуми Д2 и Ц2	2010	80	21	48
15.симпозијум	2012	80	25	70
16.симпозијум	2014	100	29	70
17.симпозијум	2016	100	32	80
18.симпозијум	2018	100	33	80